

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

heid. Alles wordt toegelicht aan de hand van concrete praktijksituaties. Wellicht zijn de Amerikaanse regels hier niet van toepassing, maar dan kan dit boekje wel dienen als uitgangspunt voor een Nederlandse aanpak (en voor een Nederlandse

bewerking). Het lijkt me voor de in de praktijk werkende professional goed om aan de hand van dit boekje nog eens na te denken hoe te werk te gaan in een lastige situatie.

Proefschriften

Brittle brain power: Post stroke fatigue, explorations into assessment and treatment.

Aglaiia Zedlitz, proefschrift Radboud Universiteit Nijmegen, 17 oktober 2013, 194 pp.

Zedlitz heeft uitvoerig onderzoek gedaan naar het meten van vermoeidheid bij CVA-patiënten in een chronisch stadium, het voorkomen, de mate van vermoeidheid en de behandeling, en dat alles is in een vijftal internationale publicaties vastgelegd. Het blijkt dat de ernst van dit verschijnsel in Nederland behoorlijk onderschat wordt en dat er te weinig aandacht voor is. Het meten van vermoeidheid is altijd een lastige zaak en ook bij deze populatie is het lastig. Zedlitz heeft naar twee vragenlijsten gekeken, de Fatigue Severity Scale (FSS) en de Checklist Individual Strength (CIS20-R, met name de CIS-f subschaal) en constateert dat de FSS vooral de impact op het dagelijks functioneren in kaart brengt, niet de ernst van de vermoeidheid. De CIS-f lijkt de fysieke maar ook de subjectief ervaren vermoeidheid goed in beeld te brengen. Bij de behandelstudie werd een cognitief programma vergeleken met eenzelfde cognitieve programma, aangevuld met bewegingsoefeningen gericht op verbetering van de fysieke conditie (Co-

grat). Het betrof een multicenterstudie bij meer dan tachtig patiënten. Beide programma's bleken tot verbeteringen te leiden, maar Cograt scoorde significant beter.

Cognitive profiles in Alzheimer's disease: Recognizing its many faces.

Annelies Vonk Noordegraaf -van der Vlies, proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam, 27 november 2013, 144 pp.

Het onderzoek van Vonk Noordegraaf (schrijf ik maar even voor het gemak) komt voort uit haar werk voor de database van het VU Alzheimercentrum. De centrale vraag was of het APOE-gen-type, biomarkers in de liquor en snelheid van achteruitgang de waaier aan neuropsychologische profielen bij alzheimerpatiënten kunnen verklaren. De APOE-factor was van belang voor de ernst van geheugen- en benoemproblemen, maar de aanvangsleeftijd leek daarbij ook een rol te spelen. Patiënten met hoge waarden voor A β , tau en p-tau vertonen cognitief gezien ernstiger stoornissen, onafhankelijk van de ernst van de ziekte. Met MRI-scans werd aangetoond dat globale atrofie samenhangt met de ernst van de aandoening en dat dat bij jonge alzheimerpatiënten nog duidelijker is. Wittestofafwijkingen zijn van belang voor de ernst van de cognitieve problemen en de bijdrage is voor jonge en oude patiën-

ten vergelijkbaar. Uit een longitudinale studie bleek dat cognitieve achteruitgang sneller verloopt bij jonge dan oude patiënten en dat effect is het sterkst bij patiënten die geen drager zijn van APOE $\epsilon 4$. Een combinatie van een hoge concentratie tau met geen proportioneel verhoogde p-tau hangt samen met een snellere cognitieve achteruitgang. In de longitudinale studie werd geen verband gevonden tussen zogenaamde microbloedingen en snelheid van achteruitgang. En dat alles kon alleen maar onderzocht worden omdat er gegevens van grote aantallen patiënten beschikbaar waren en de studie bewijst dus ook het nut van het werken met goede databases.

Change doesn't come easy: Dynamics of adaptive behavior in psychopathy
Inti Brazil, proefschrift Radboud
Universiteit Nijmegen, 14 november 2013
178 pp.

Om mensen die het label psychopaat hebben gekregen in een TBS-kliniek beter te kunnen behandelen, is het belangrijk om onderzoek te doen naar de manier waarop zij (en hun brein) omgaan met informatie die aangeeft dat ze hun gedrag moeten aanpassen. Een belangrijk systeem is de action monitor, een cognitief systeem dat met behulp van EEG onderzocht kan worden door te kijken naar de Error Related Negativity (ERN). In een eerste studie bleek de amplitude van de ERN bij psychopaten vergelijkbaar met die van controles, maar was er een verschil in de Pe (een potentiaal die bewustzijn van een fout indiceert), wat aangeeft dat ze zich wel minder bewust zijn van de fouten. Vervolgens is gekeken naar de verwerking van feedback (fERN) tijdens leren met straf en beloning. De psychopaten blijken moeite te hebben met het leren van negatieve feedback, maar ze

kunnen het wel. In een derde studie is onderzocht hoe patiënten reageren op het observeren van het maken van fouten door een ander (oERN). Niet alleen voor fouten van anderen, maar ook voor correcte reacties van anderen werden kleinere potentialen gevonden: een verminderde verwerking van andermans acties. In een volgende studie werd aangetoond (op gedragsniveau) dat response reversal (aanpassen van een aangeleerde respons) mogelijk is voor psychopaten als het leren impliciet verloopt, niet bij gecontroleerde verwerking. In een studie over selectieve aandacht bleken psychopate patiënten geen problemen te laten zien, in tegenstelling tot patiënten met een antisociale persoonlijkheid. Het op onderliggende mechanismes gerichte onderzoek laat zien dat diverse aspecten bij psychopaten toch normaler lijken te verlopen dan de klinische impressie lijkt te suggereren en toont de waarde van het cognitieve onderzoek.

The academic brain: Social and cognitive development across adolescence
Kim Veroude, proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam, 26 november 2013,
132 pp.

Het onderzoek heeft zich eerst gericht op de overgang van de late kindertijd naar de vroege adolescentie (een longitudinale studie; tien en dertien jaar) en vervolgens op de overgang van late adolescentie (achtien tot negentien jaar) naar jonge volwassenheid (23 tot 25 jaar), in dit geval allemaal studenten geneeskunde. fMRI-gegevens werden gerelateerd aan maten voor sociale cognitie in de eerste studie en sociale cognitie en cognitieve controle in de vervolgstudies. In de eerste longitudinale studie werd gevonden dat gebieden betrokken bij sociaal inzicht in toenemende mate samenwerken (connectiviteit) bij